

การเข้าถึงโครงการ

จากตัวเมือง เชียงราย ออกไปตามถนนหลวงไปยัง อำเภอ เชียงแสน และจาก
ตัวเมือง เชียงแสน ไปทางทิศเหนือมีถนนเลียบไปตามริมแม่น้ำโขง ในเส้นทาง เชียงแสน -
สมรวก เป็นถนนลาดยาง สภาพดี สะดวกต่อการเดินทาง สองข้างทางแวดล้อมไปด้วยธรรมชาติ
และสามารถมองเห็นสภาพการดำเนินชีวิตของประชากรในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี การ
เดินทางจะผ่านศูนย์ท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำไปอีก 2 กิโลเมตร ตัวโครงการอยู่ทางคาน
ขวามือของถนนทางหลวง เมื่อถึงโครงการจะมีทางแยกเข้าสู่ที่จอดรถ ซึ่งมีเนื้อที่จอดรถ
ได้ประมาณ 150 - 200 คัน

จากนั้นจะมีรถบัสของ โรงแรม เองคอยบริการรับส่งจากที่จอดรถถึงตัวโรงแรม
ซึ่งมีระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร โดยสองข้างทางจากที่จอดรถไปยังตัวโรงแรมจะเป็น
เชิงเขาไม้ต้นไม้อุดมสมบูรณ์ มีความร่มรื่นเป็นธรรมชาติ

การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อระหว่างชุมชนจังหวัด เชียงราย กับกรุง เทพมหานคร และชุมชนอื่น ๆ
สามารถทำได้ทั้งทางรถไฟ ทางถนนและทางอากาศ และปัจจุบันมีการพัฒนาทางหลวงสายต่าง ๆ
เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งขยายสนามบินให้เป็นสนามบินนานาชาติขึ้นอีกด้วย

ในอนาคตจะยิ่งทำให้การเดินทางติดต่อระหว่างที่ตั้งโครงการกับชุมชนอื่น ๆ
สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ทางรถไฟ

ชุมชนจังหวัด เชียงราย นั้นไม่มีทางรถไฟ แต่จะมีที่จังหวัดลำปาง และจังหวัด
เชียงใหม่ ถ้าจะมาจากกรุง เทพมหานคร ทางรถไฟก็จะมาลงที่จังหวัดลำปาง ต่อรถบัสไปยัง
จังหวัด เชียงราย อัตราค่าโดยสารบริการรถบัสประมาณ 70 บาท/คน ระยะจากลำปาง
ไป เชียงราย 186 กิโลเมตร ในภาคเหนือของการรถไฟแห่งประเทศไทยมีชุมสาย ดังนี้
เชียงใหม่ ลำปาง อุดรคิถุ์ พิษณุโลก และพิจิตร

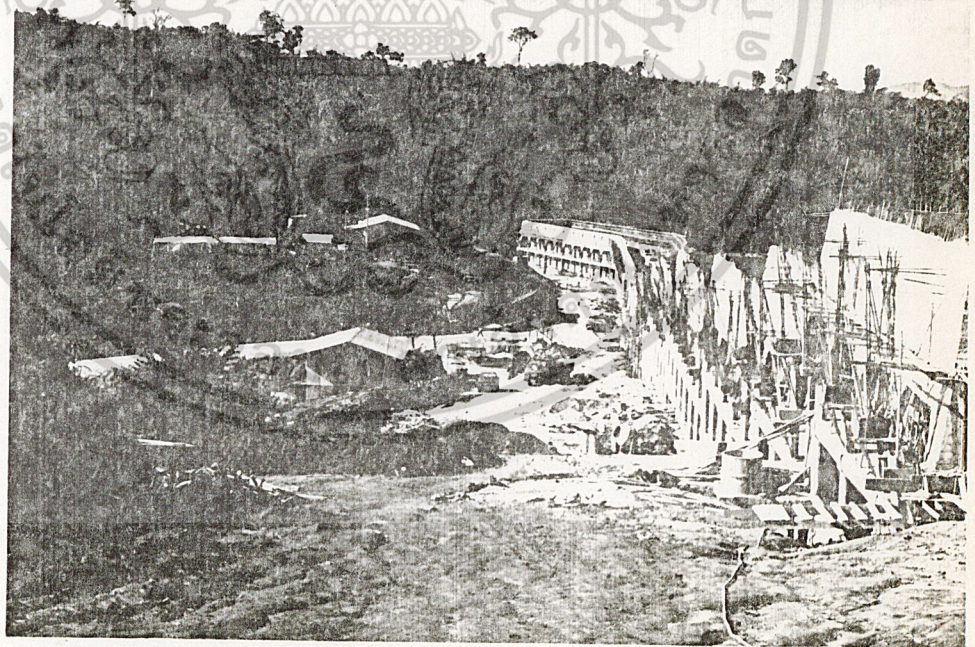
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางถนน

เส้นทางคมนาคมทางถนนที่สำคัญซึ่งเชื่อมชุมชนจังหวัดเชียงรายกับจังหวัดอื่น ๆ ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 1 หมายเลข 110 และหมายเลข 1019 เป็นทางหลวงซึ่งเชื่อมโยงให้จังหวัดเชียงรายกับจังหวัดอื่น ๆ ทั้งไกลและใกล้สามารถติดต่อกันได้โดยสะดวกพาหนะเดินทาง ได้แก่ รถโดยสารซึ่งวิ่งระหว่างอำเภอต่าง ๆ ไปตัวจังหวัดหรือมาจากจังหวัดอื่น ๆ

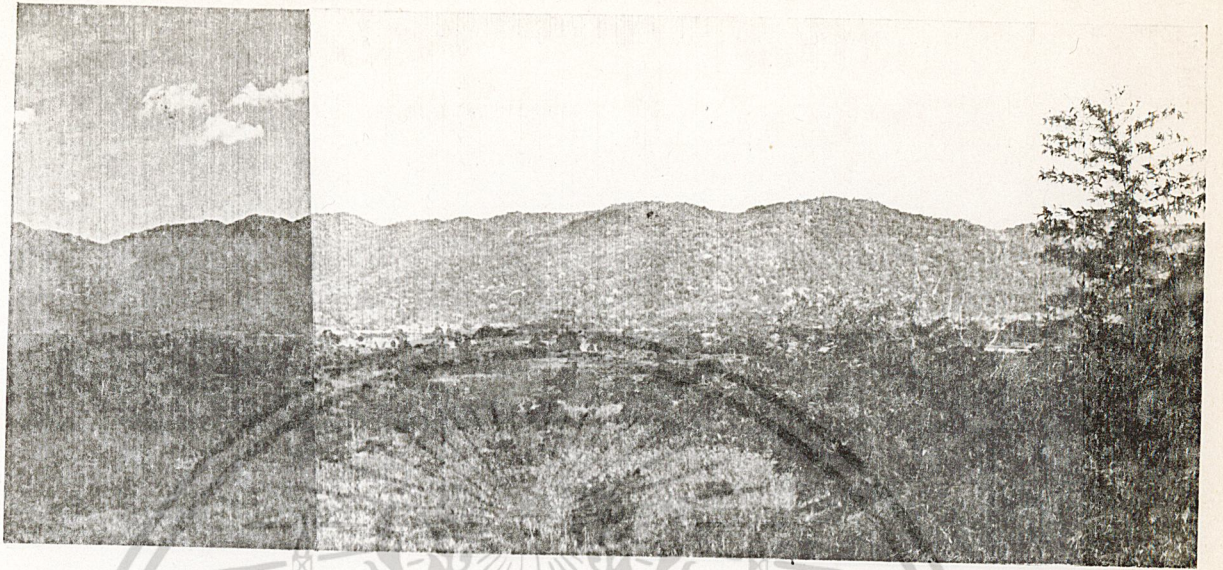
ทางอากาศ

ที่จังหวัดนี้มีโครงการขยายสนามบินเก่าให้ใหญ่ขึ้นเพื่อใช้เป็นสนามบินนานาชาติจากกรุงเทพมหานครในอนาคตก็สามารถนั่งเครื่องบินมาลง เชียงใหม่ได้เลยและทอดรถโดยสารจากตัวจังหวัดไปยังโรงแรมบ้านโบราณ ทำให้สะดวกต่อการเดินทาง

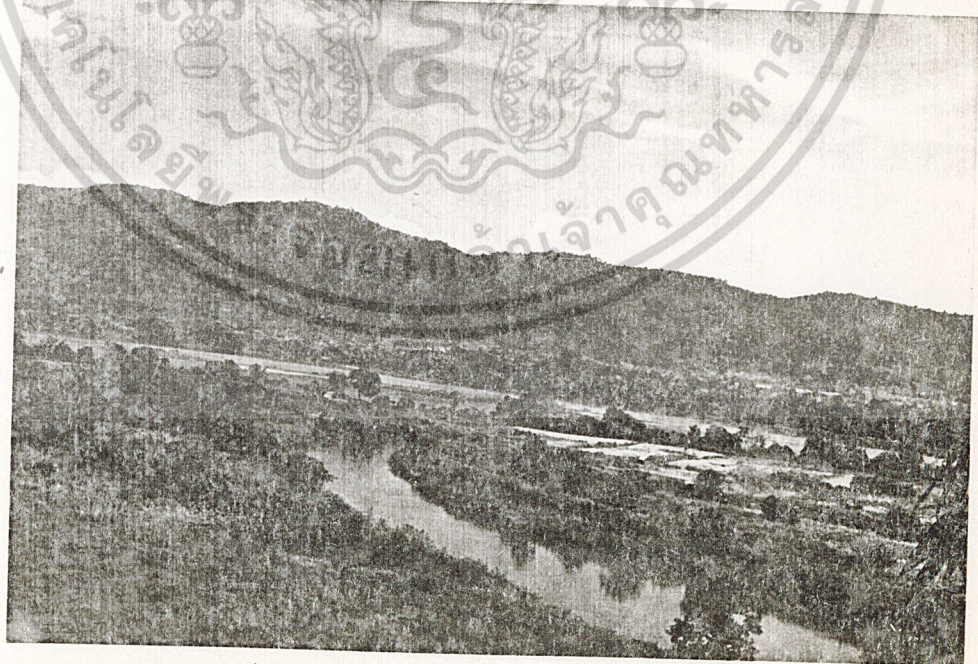

รูปแสดงบริเวณด้านทิศเหนือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

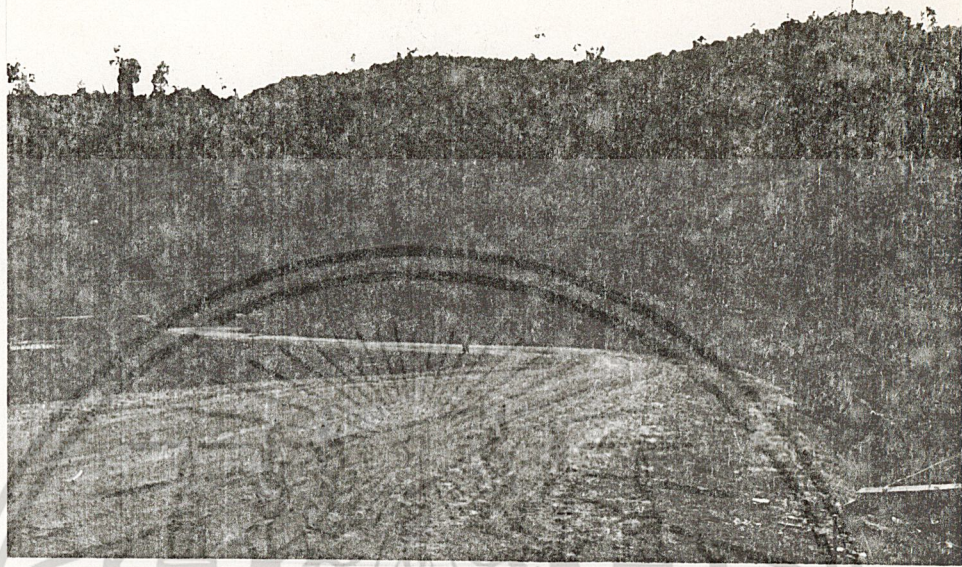

รูปแสดงบริเวณทิวทัศน์

รูปแสดงบริเวณทิวทัศน์ตะวันออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแสดงบริเวณทิศตะวันตก

3.2 การศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมทางภาคเหนือ

สถาปัตยกรรมล้านนา หมายถึง รูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวใน
ขอบเขตจังหวัดต่าง ๆ 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง พะเยา
แม่ฮ่องสอน ลำพูน แพร่ น่าน ตาก อิทธิพลสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดรูปแบบ
สถาปัตยกรรมล้านนานั้น มีปัจจัยประกอบด้วย 4 ข้อ คือ

1. ค่านิยมศาสตร์สภาพแวดล้อม ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศอากาศ
หนาวเย็นในฤดูหนาวจำเป็นจะต้องให้เปิดหน้าต่างน้อย
2. วัสดุรวมทั้งวิธีการก่อสร้าง ไม้ไม่ส่วนใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. สภาพเศรษฐกิจสังคม ไม่ผูกฟาดังการเหมือนทางภาคกลางเนื่องจากเศรษฐกิจย่ำแย่กว่า

4. ความเชื่อในพระพุทธศาสนา เป็นแรงผลักดันให้เกิดศิลปกรรมนี้ขึ้นมา

3.2.1 ประเภทของสถาปัตยกรรมลานนาไทย

1. สิ่งก่อสร้างทางศาสนา ได้แก่ โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ หอไตร สถูปเจดีย์ เป็นต้น

ก. โบสถ์ วิหาร มีรูปสิ่งเฝ้าประตูทางเข้าออก ลักษณะทั่ว ๆ ไปมีระเบียบของโครงสร้างตลอดจนรูปทรงคล้ายกับทางภาคกลาง แต่ก็ยังมีส่วนประกอบปลีกย่อยที่แย่งลักษณะไปถึงสุดให้เห็นความแตกต่างกัน ลักษณะที่เห็นได้เด่นชัดของโบสถ์วิหารแบบลานนา คือ

1. ส่วนหลังคา ที่นิยมซ้อนกันหลาย ๆ ชั้น มีลักษณะเอนคู่และแจออกไป ทำให้พื้นที่ใต้ออกลายในกว้างขึ้น แบ่งชั้นหลังคาออกจากกันด้วย "คอสอง" ลักษณะทรงหลังคามักนิยมโค้งอ่อนตั้งแต่ช่วงกลางลงมา และอีกแบบหนึ่งดัดให้โค้งอ่อนตามช่วงปลายแต่อย่างแรกนิยมกว้างขวางโดยทั่วไป

2. ใบระกาหรือบันลม ไม่นิยมทำขนาดสูง เหมือนของภาคกลาง บันลมโค้งงอน ตามส่วนโค้งของหลังคา ยึดหัวแปเอาไว้ตรงส่วนปลายนิยมทำ 3 แบบ คือ

- แบบงอนเป็นหัวพญานาค
- แบบขมวดเป็นตัวหงา ทางภาคเหนือเรียก "หางวัน"
- บันลมไม้ปาเรียบ ไม่มีส่วนงอนตรงปลาย

3. ค้ำยัน เป็นค้ำยันหูช้าง ไข่มุ่แกะสลักลายบรรจุในรูปสามเหลี่ยมใหญ่ขึ้นไปรับแปตัวริมล่าง นับเป็นความจำเป็นตามโครงสร้าง ทั้งเป็นส่วนประกอบประดับให้เกิดความงามตามหลักของการตกแต่ง ลายที่นิยมแกะประดับมีลายขมวดแบบลายผักกูด ลายพญานาควางตัวในกรอบสามเหลี่ยมของค้ำยันหูช้างมีลายดอกไม้ สอดสลักในช่องไฟที่ว่าง บางแห่งแกะเป็นพญานาคหลายตัว เกาะสอดพันเป็นลวดลาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในตัวแต่ละลำพัง บางแห่งแกะเป็นรูปเทวดา ครุฑพยุคนาคและรูปลิง

4. ฝาผนัง เป็นส่วนประกอบที่มีลักษณะเฉพาะของลานนา พิเศษต่างไปจากถิ่นอื่น วัสดุที่ใช้มีสองประเภทด้วยกันคือ ผนังก่ออิฐถือปูนก่อระหว่าง ช่วงเสาแบบหนึ่ง และผนังไม้อีกแบบหนึ่ง ฝาไม้เป็นแบบลูกฟักฝาปะกน แต่ขนาดใหญ่ กว่าภาคกลาง การจัดระเบียบฝาปะกนต่างกัน ช่องหน้าต่างเป็นกรอบไม้บรรจูลูก กรงมะหวกไม้กลึงเรียงถี่ ๆ ฝาผนังบางวัดมีการวาดภาพจิตรกรรมผนังและทำลายปรุ ประดับ ซึ่งจะอธิบายอย่างละเอียดในเรื่องจิตรกรรม

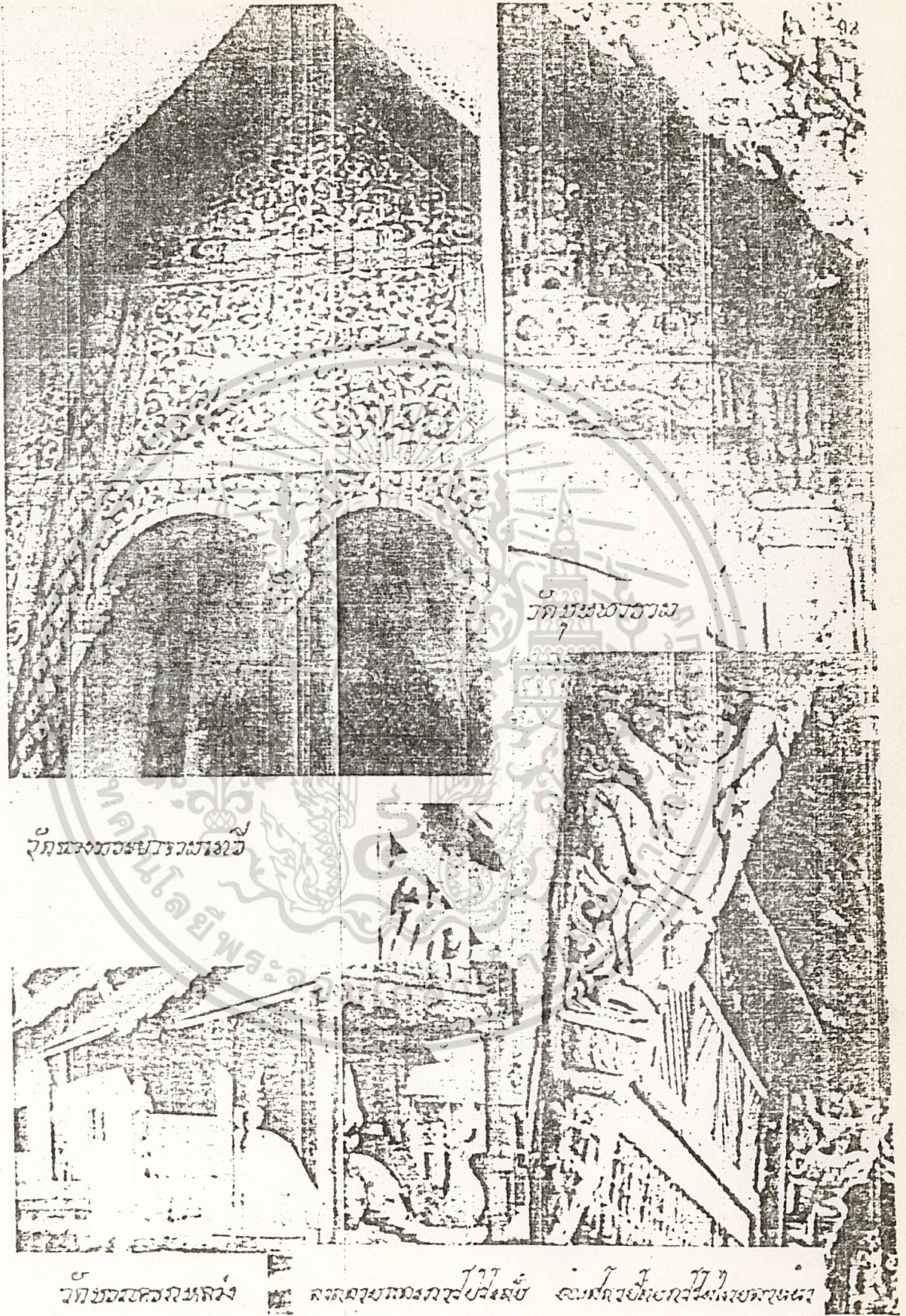
5. ลวดลายประดับ เป็นลวดลายก้านชดเคี้ยวเถา ผักกูด รูปดอกพุดตาล ลายแกะสลักบานประตูหน้าต่างเป็นรูปเทวดาคนธรรพ์ เขี้ยวกิ้งและนางฟ้า บนประตูหน้าต่างทำเป็นลายเมฆไหลและเป็นช่องโปร่ง เพื่อให้อากาศถ่ายเท วัดบางแห่ง มีการผูกลายรูปนกยูง หงส์ และ นาค โดยเฉพาะตัวพญานิยมนำเป็นราวบันได มีการ ประดับกระจกฉาบปรอท (เงิน) ตามลวดลาย

ข. หอไตร มีลักษณะพิเศษของลานนาไทยโดยเฉพาะ คือฐานยกสูง มาก ฝาเป็นลูกฟักฝาปะกน

ค. สถูปเจดีย์ สถูปที่เก่าแก่ที่สุดในภาคเหนือ เท่าที่มีปรากฏอยู่ใน ปัจจุบัน คือ เจดีย์กู๊ดหรือสุวรรณโกฏี วัดจามเทวี และเจดีย์เหลี่ยมที่วัดพระธาตุ หริภุญชัย จังหวัดลำพูน ซึ่งไม่อาจถือได้ว่าเป็นรูปแบบลานนาไทยของช่างชาวลานนา แต่เป็นของศิลปะแบบทวารวดี ส่วนเจดีย์ที่วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่และเจดีย์ วัดป่าสัก จังหวัดเชียงราย นับเป็นเจดีย์รุ่นเก่าที่ยังคงสภาพเดิมไว้ ถือเป็นรูปแบบของ สถูปเจดีย์แบบลานนาที่เก่าแก่ที่สุดที่พอจะใช้ศึกษาค้นคว้าได้ในปัจจุบัน

ลักษณะของเจดีย์ส่วนมากในภาคเหนือ องค์พระเจดีย์เป็นทรงระฆังคว่ำมีฐานสูงย่อมุม ยอดมีฉัตรทำด้วยโลหะ เช่นทองคำหรือทองเหลือง ส่วนเจดีย์วัดกู่เต้ามีฐานสูงย่อมุม องค์เจดีย์เป็นรูปทรงกลม 5 ชั้นใหญ่ และค่อย ๆ เรียวเล็กลงถึง ชั้นที่ 5 มีฉัตรอยู่บนยอดเจดีย์วัดเจ็ดยอด จังหวัดเชียงใหม่เป็นสถาปัตยกรรมที่เลียนแบบจากมหาวิหารที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

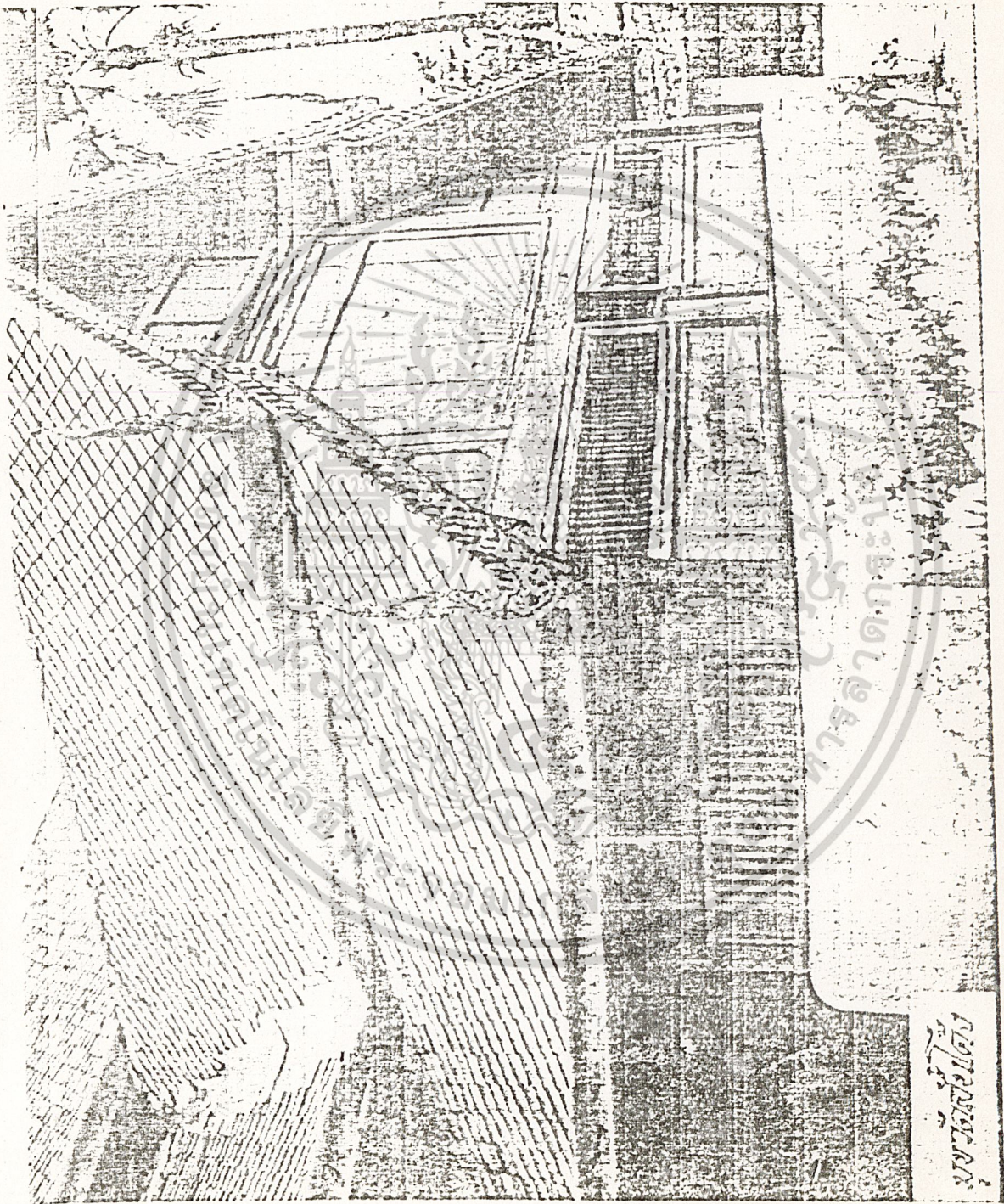
วัดพระพรหมวรวิหาร

วัดพระพรหมวรวิหาร

วัดพระพรหมวรวิหาร

วัดพระพรหมวรวิหาร

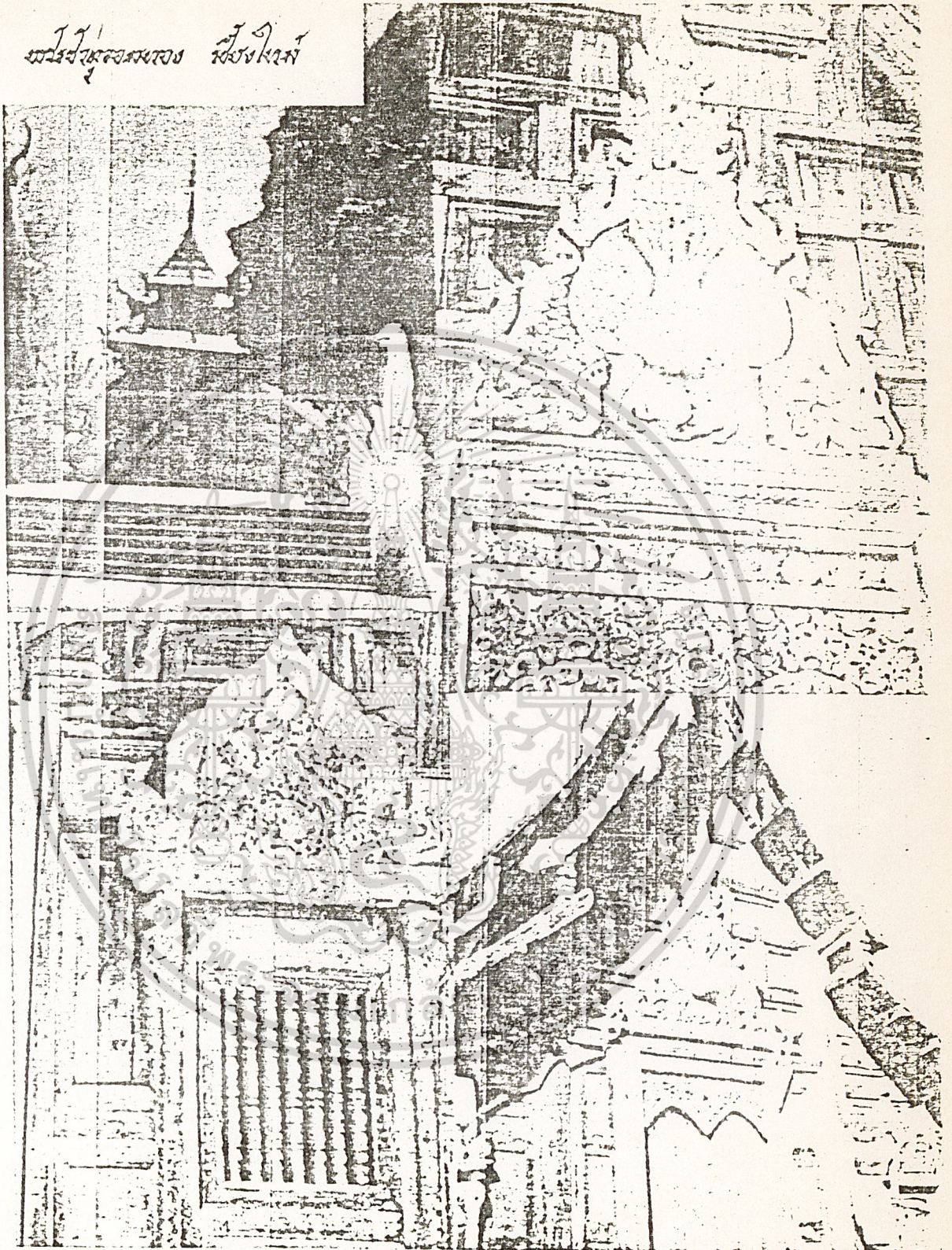
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มหาวิทยาลัยศิลปากร
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พระนคร

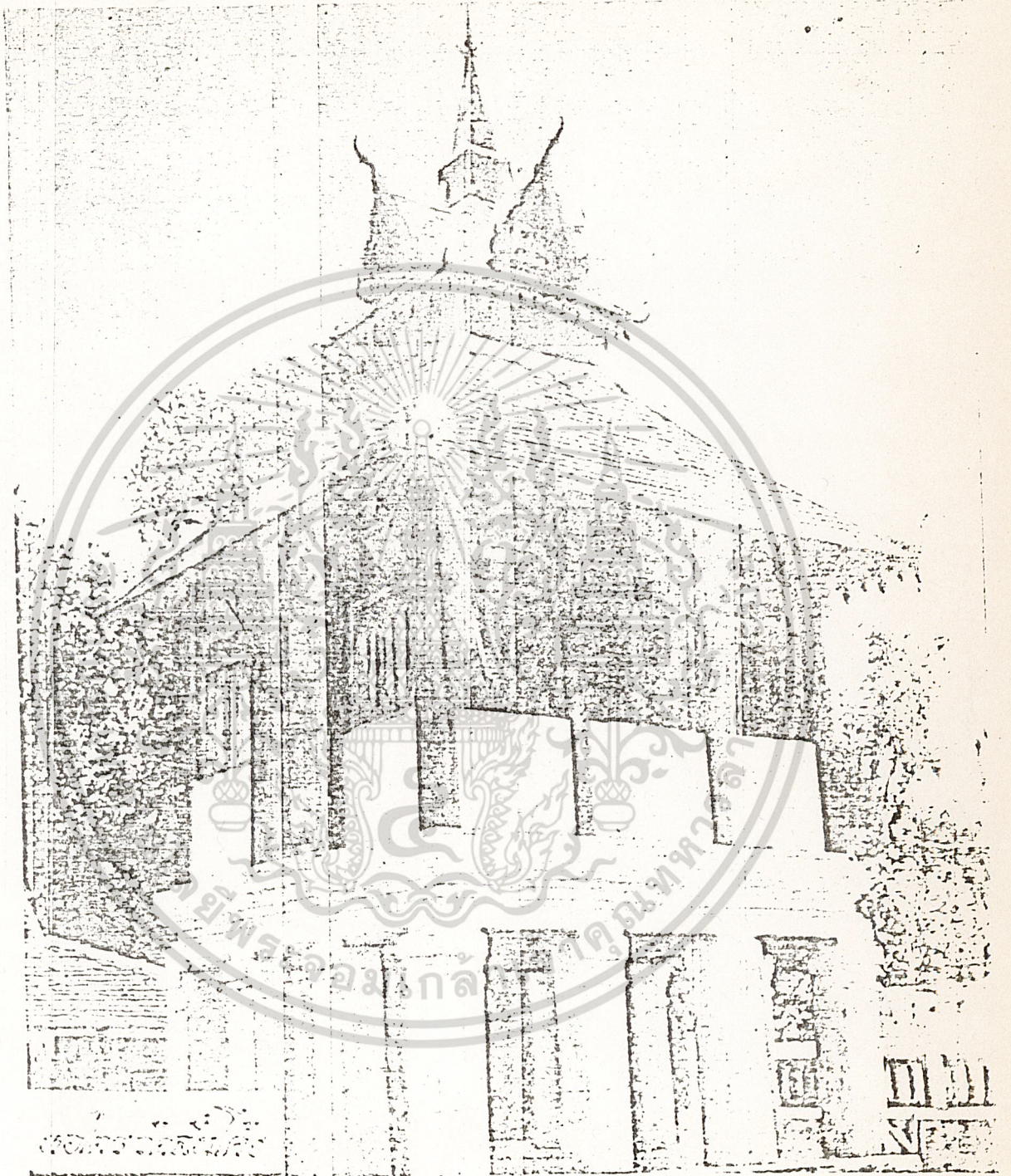
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๓๓๑ พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

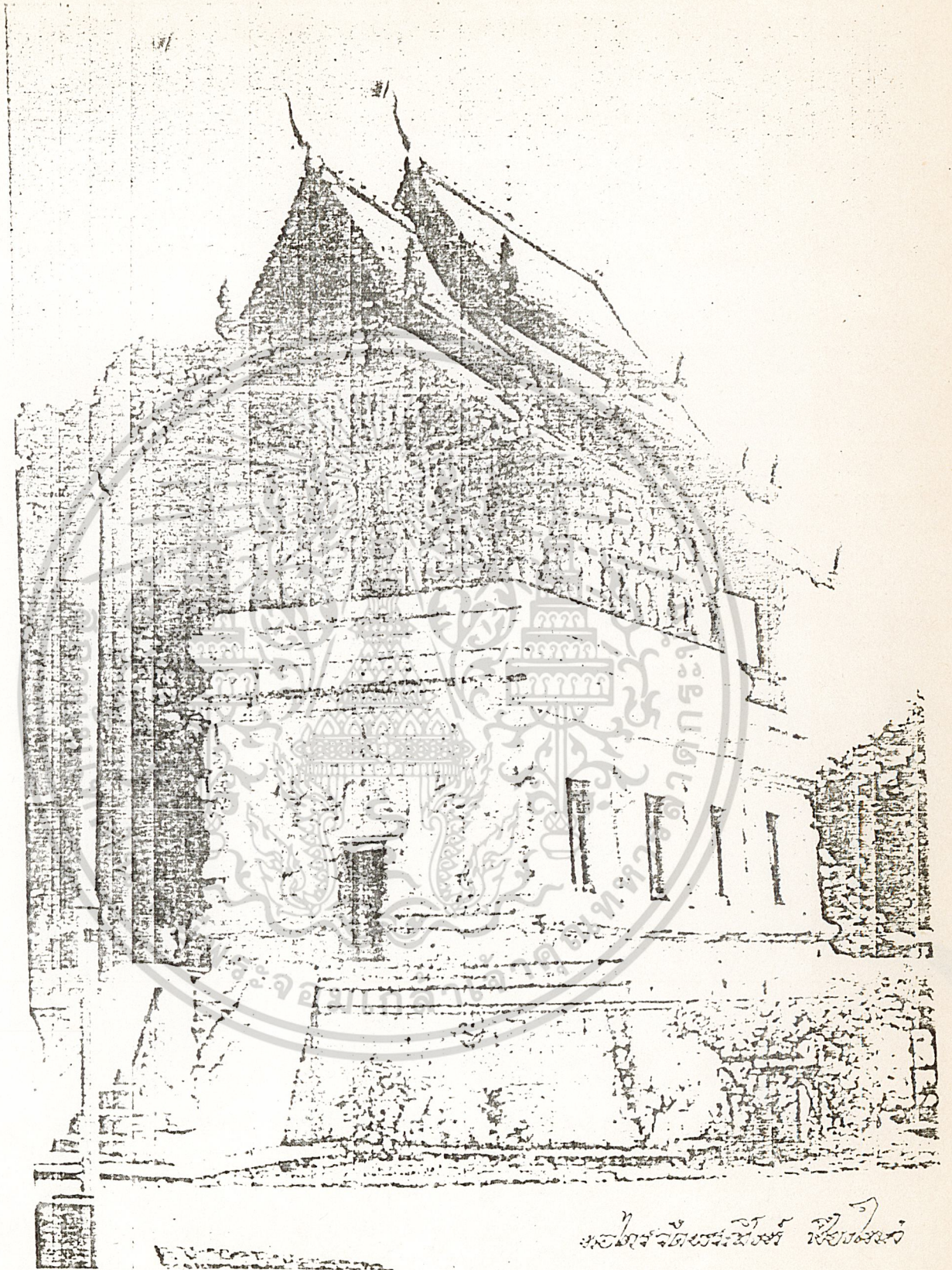

วัดมหาธาตุ เชียงใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หอไตรวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เรือนไทยภาคเหนือ

การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของคนไทยจากเขตหนาวลงมาสู่ลุ่มนาไทยซึ่งอยู่ในเขตร้อน จากระดับเส้นแวงที่ 25 - 30 องศา ลงมาสู่เส้นแวงที่ 18 - 20 องศาเหนือ เส้นศูนย์สูตร อากาศจึงเปลี่ยนแปลงจากถิ่นเดิมเป็นอันมาก ที่อยู่ใหม่อยู่ในเขตร้อนฝนตกชุกถึงปีละ 45 นิ้ว อุณหภูมิเฉลี่ย 80° ฟาเรนไฮต์ (26.5 เซลเซียส) ส่วนใหญ่อากาศร้อนอบอ้าว เว้นแต่ในป่าที่ภูเขาสูงบางแห่งของชายแดนภาคเหนือ เช่น ฝาง เชียงแสน เชียงราย บ้านเรือนของพวกชาวเขาและชาวไทยลื้อในเชียงคำมีสภาพคล้ายบ้านในเมืองหนาว มีเตาไฟฝังอยู่ภายในอาคาร เช่นเดียวกับบ้านไทยเดิมในประเทศจีน ป่าไม่มีอิทธิพลต่อถิ่นฟ้าอากาศความเย็นของอากาศน้อยลงจากสมัยก่อน ทำให้เตาไฟต้องย้ายออกอยู่นอกอาคารใหญ่ โดยก่อกำจัดให้อยู่ในเรือนครัวอีกหลังหนึ่ง เพื่อการปรุงอาหาร แต่เพียงอย่างเดียว การแยกเตาไฟนี้เป็นวิวัฒนาการครั้งสำคัญยิ่งของเรือนในประเทศไทย เป็นการปรับตัวเข้ากับบรรยากาศของท้องถิ่น เป็นแบบฉบับของเรือนไทยในเขตร้อน ผู้อยู่อาศัยห่างไกลจากความร้อน เขม่าไฟ ควันไฟ บ้านเรือนสะดวกขึ้น อากาศอบอุ่น ทำให้มีการกินอยู่กลางแจ้งหรือภายนอกอาคารมากขึ้น เรือนไทยภาคเหนือปัจจุบันเปิดโล่งมากขึ้น พื้นใต้ถุนใช้สอยเก็บสัมภาระ บริเวณพักอาศัยภายนอกที่แยกจากห้องนอนก็มีหลังคาคลุมซึ่งเรียกว่า "เต็น" รวมแล้วมีพื้นที่มากกว่าห้องนอนและเรือนครัว เรือนใหญ่สำหรับหลับนอนมีระเบียง (เต็น) เป็นที่นั่งเล่น รับประทานอาหาร หรือเป็นที่นอนของแขก ส่วนครอบครัวใหญ่ ๆ อาจมีเรือนใหญ่เพิ่มขึ้นอีก 1 หลัง หรือบางทีก็สร้างเรือนขวางสำหรับเป็นที่รับแขก อาคารต่าง ๆ เหล่านี้บางทีก็แยกจากกันหรือบางทีก็แยกจากกัน หรือบางทีก็มีชายคาชนกันมีรางน้ำอยู่ตรงกลาง โดยทั่วไปมีชายคาติดกันตลอด ธรรมเนียมชาวไทยเหนือแบ่งน้ำออกเป็น 3 ประเภท คือ น้ำสำหรับล้างเท้าซึ่งไม่ต้องการสะอาดนัก มีคูน้ำใสอยู่เชิงบันไดน้ำสำหรับอาบซักใส่ตุ้มไว้ในห้องน้ำ ซึ่งปลุกแยกจากตัวบ้าน หรือบางทีก็อาบที่บ่อแต่บ่อที่ใสอาบนี้ไม่ใช่เป็นน้ำอ้อม น้ำอ้อมน้ำใช้ในการปรุงอาหาร จึงเป็นน้ำที่สะอาดที่สุดคักจากบ่อที่น้ำใสสะอาดบนบ้านจะมีรั้วน้ำลักษณะคล้ายเรือนหลังเล็กมีหลังคา สร้างอยู่บนชาน และคั้งหมอน้ำคั้นมีฝาปิดสำหรับใส่น้ำคั้น ช้างหมอน้ำจะมีกระบวยสำหรับตักแขวนอยู่หลายอัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรือนลานนาไทยถือว่าคานหน้าจั่ว เป็นคานสำคัญ ส่วนใหญ่จะให้คานจั่วหันไปทางทิศใต้เมื่อมีมือช่างกาวหน้าชั้นจะทำชั้นส่วนต่าง ๆ เช่น จั่ว บันได ผนัง เป็นของสำเร็จรูป ไม้เป็นลมที่ปลายสุดของหลังคามักจะคองให้สูงเลยหลังคาตามแนวของความลาดหลังคา เรียกว่า กาดแล ถือเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นศิริมงคลบางหลังจะแกะสลักเป็นลวดลายอย่างสวยงาม

เรือนไทยภาคเหนือแบ่งเป็น 2 แบบใหญ่

1. เรือนไม้จริงหรือเรือนเครื่องสับ เรือนหลังที่สร้างด้วยไม้ ทั้งไม้เนื้อแข็งและเนื้ออ่อนทั้งหลาย ภาคเหนือเคยมีเรือนประเภทนี้อย่างอุดม โดยสร้างส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น เต็ง รัง ตะเคียน สัก สำหรับโครงสร้างที่ไม่สำคัญใช้ไม้เนื้ออ่อน

การวางผังและลักษณะ โดยทั่วไปบ้านจะหันหน้าไปทางทิศใต้เพื่อรับลมประจำฤดูร้อน คร่าวอยู่ทางทิศตะวันตก เพื่อกันแดดตอนบ่ายส่องห้องนอน ตัวเรือนประกอบด้วยเรือนใหญ่ 1 หลังเป็นอย่างน้อย คร่าวใต้อีกหนึ่งหลัง มีชานเชื่อมถึงกันหมด ชานมักใช้เป็นที่ตากผ้า พืช ผลไม้ เป็นที่ปลูกไม้กระถาง ไม้สวนครัว ตามคติและความเชื่อถือภายในเรือนนั้นมีความสำคัญ บุคคลอื่น ๆ จะข้ามธรณีประตูเข้าไปไม่ได้ เว้นแต่คนที่สนิทกันเท่านั้น เหนือประตูจะมีแผ่นไม้เปรียบเสมือนยันต์ศักดิ์สิทธิ์เรียกว่า "ห้ายนต์" เพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้ายช่วยผู้อยู่อาศัยให้มีความสุข หน้าประตูทางเข้าเรือนใหญ่จะมีระเบียงสำหรับพักผ่อน เรียกว่า เค้น โดยยกพื้นสูงจากชาน กลางคินเป็นที่นอนของแขก คานขวางของเค้นเป็นฝาสูงมีหิ้งพระอยู่ข้างบน คานหน้าผนังใต้มีปีกนกกันฝนสาดและกันแสงแดด ภายในห้องนอนมีเสามงคลับเสานาง เป็นเสาลอย และถือว่าเป็น เสาสำคัญที่ผนัง เหนือที่นอนหรือมุมห้องมีหิ้งวางเครื่องบูชา เรือนภาคเหนือฝาส่วนบนจะฝายออกยอดหลังคามีกาดแล (ทองถื่นออกเสียงก่าแล)

2. เรือนไม้บัวหรือเครื่องผูก ภาคเหนือเรียกอาคารประเภทนี้ว่า "ตุม" คือสร้างด้วยไม้ไม้เป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับเรือนเครื่องผูกในภาคกลาง เสาเป็นไม้ไผ่ตง พื้นใช้ไม้ไผ่สับเรียกฟากสับฝาไม้ซัดตะหรือทำเป็นแฉง โดยใช้ไม้ไผ่สาน ไม้ข้างสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรียกปลาตายอำ ลายตาล โครงหลังคาใช้ไม้ไผ่ล้วน การยึกโครงสร้างใช้เจาะรูใส่เคียว
 ยุกมัดค้ำยตอกหรือหวาย หลังคามุงด้วยหญ้าคาหรือใบพลวง ที่เรียกว่า แปกหรือตองตึง
 ส่วนมากอาคารนี้เป็นอาคารชั่วคราว อยู่ได้ 2 - 4 ปี ถ้าเปลี่ยนเสาเป็นคอม่อไม้จริง
 อายุจะอยู่นานนับ 10 ปี เรือนประเภทนี้มักปลูกในไร่นา คนจนหรือผู้เริ่มตั้งเนื้อตั้งตัว
 มักจะปลูกเรือนแบบนี้ ไม้ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ต้องแช่น้ำเสียก่อนเพื่อป้องกันปลวกและมอด
 ทำลาย

เรือนเครื่องชุก

เรือนไทยมีอยู่ 2 ประเภท คือเรือนเครื่องสับ หรือที่เรียกอีกอย่าง
 หนึ่งว่า เรือนฝากระดานประเภทหนึ่ง ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ เรือนเครื่องชุก อาคาร
 ชนิดเครื่องชุกนี้ตั้งยกพื้นสูงอยู่อาศัยเป็นประจำ เรียกว่าเรือน และที่ยกพื้นเพื่ออาศัย
 หลบแดด หลบฝน หรืออยู่อาศัยเป็นบางช่วง เช่น ช่วงทำนา ระยะเวลาปักดำ เกี่ยวข้าว
 เมื่อเสร็จภารกิจแต่ละช่วง ก็จะกลับมาอาศัยยังเรือนเดิม เครื่องชุกประเภทหลังนี้เรียก
 กระตอบ สำหรับภาคกลาง เรียก เถียงนา สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียก
 ห้างนา สำหรับภาคเหนือ

ส่วนเครื่องชุกลักษณะอื่นมีอีกมาก สุดแล้วแต่ประเพณี วัสดุของแต่ละท้องถิ่น
 รวมทั้งลักษณะภูมิประเทศด้วย เช่น หลังคาคลุมดิน ถ้าไม่คลุมก็มีฝาถึงพื้น ใต้พื้นที่ภายใน
 เป็นที่ใส่สอยหลับนอน หุงหาอาหาร เช่น เรือนชวานาภาคกลาง เรือนชวาประมงที่ปลูก
 ไม้คอกชายทะเล เรือนชวานาเกลือ เรือนชวาส่วนที่เป็นชาวจีน เป็นต้น

เรือนเครื่องชุกนี้ปลูกสร้างอย่างง่าย ๆ ความคงทนถาวรมีน้อยกว่าเรือน
 เครื่องสับ เนื่องจากใช้วัสดุโครงสร้างส่วนใหญ่เป็นไม้ไผ่ เครื่องยึกใช้หวาย ตอก
 เถาว์ด้วยชุกรัก ขนาดของเรือนไม่ใหญ่โต เนื่องจากคุณสมบัติของวัสดุบังคับ ความกว้าง
 ของช่วงเสาจึงไม่มากกว่า 3.00 เมตร โดยประมาณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะของผังพื้น

เรือนเครื่องผูกโดยทั่วไปไม่ใหญ่โตมากนัก ปลูกสร้างตามอัศภาพ เท่าที่
ความจำเป็นจะมี และเท่าที่ฐานะของผู้อยู่อาศัยจะสามารถแสวงหา เช่น ชาวนา
ชาวไร่ ชาวสวน คังนั้น ตัวเรือนจึงมีเพียง 2 ถึง 3 ช่วงเสา มีระเบียบ โถง
ครัว เก็บของ เท่านั้น ส่วนเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพจะเก็บไว้ใต้ถุนเรือน

การยึกของโครงสร้างทั้งหมดของเรือนเครื่องผูกชนิดดั้งเดิมจริง ๆ นั้น
จะไม่ใช้วัสดุที่เป็นอย่างอื่นเลย นอกจากใช้ หวาย คอก เถาวัลย์ ลูกสลัก หรือที่
เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ลูกประดัก และเคื่อยเท่านั้น ทั้งลูกสลักและเคื่อยนี้ก็ไม่ทำหังสัน

หวายใช้ผูกมัดสำหรับโครงสร้างที่สำคัญ เช่น การผูก คง รา ตอม่อ เสา
ปากกับเสาโครงหลังคาทั้งหมด นอกจากผูกเครื่องมุงกับกลอนเท่านั้น วัสดุที่ใช้ผูกเครื่องมุง
เช่น จาก แปกคด ทองคัง เถาวัลย์ ถ้าใช้หวาย ก็เป็นหวายที่มีคุณภาพดีและราคาถูก
เช่น หวายลิง (หวายลิงนี้ มีอยู่โดยทั่วไปแต่แก่ภาคกลาง ส่วนหวายอื่นนั้นมีเฉพาะบางภาค)

การเจาะ โครงสร้างเพื่อใส่ลูกสลัก เคื่อย จะมีวิธีการเจาะที่เหมาะสม
รอบรู้ในคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ การเจาะเสาที่เป็นไม้ไม่เหมาะใส่ลูกสลักในการผูกข้อ
จะเจาะให้มีมุมตะเขียงลูกสลักที่ใส่จะมีความยาวมากกว่าความกว้างของรูในของไม้ไม
เมื่อผูกมัดด้วยหวายแล้ว ลูกสลักก็จะชักกับไม้ไม่แน่น

การผูกหวายจะต้องแน่นเสียก่อน และต้องผูกให้อยู่ในลักษณะเดียวกัน
เช่นผิวของหวายจะต้องอยู่ตามเดียวกันตลอดเส้นหวายหรือจนกว่าจะแน่นพอ เพราะ
ถ้ามีหรือมีลักษณะหวายจะขาดทันที ทำให้ต้องใช้วิธีค่อ และการค่อหวายก็ต้องมี
ลักษณะพิเศษเหมือนกัน ปัญหาใหญ่ของการผูกหวายก็คือ ทำอย่างไรเมื่อผูกแล้วหวาย
จึงจะตึงและแน่น การชอนปลายของหวายทำให้หวายไม่คลายออกนั้น ผู้ผูกต้องมีความ
ชำนาญ และรู้ในคุณสมบัติของหวายเป็นอย่างดี

วิธีการปลูกสร้างในปัจจุบันของเรือนเครื่องผูกนั้น ถูกเปลี่ยนแปลงไป
เนื่องจากวิวัฒนาการการปลูกสร้างในปัจจุบัน วัสดุคงทนถาวรหาได้ง่าย ระบบวิธีการ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก่อสร้างเรือนเครื่องผูกที่ถูกคองและสมบูรณ์แบบจึงเปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลทำให้ผู้
 ค้นคว้าศึกษาในเรื่องนี้เข้าใจผิด อีกประการหนึ่งการเปลี่ยนแปลงการซ่อมแซมในขณะ
 ที่วัสดุและวิธีการก่อสร้างในปัจจุบันมีอิทธิพล อันเป็นสาเหตุใหญ่ที่เรือนเครื่องผูกผิดแผก
 ไปจากลักษณะเดิม

และโดยเฉพาะการขยายของเมือง ทั้งที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม
 รวมทั้งความคับแค้น ความเหลื่อมล้ำในความเป็นอยู่ ทำให้ที่อยู่อาศัยชนชั้นเครื่องผูกถูก
 เปลี่ยนแปลง ซากการสืบทอดในเวลาอันไม่ช้านี้ คนไทยอาจไม่รู้จักอาคารที่เป็นสัญลักษณ์
 และเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมประเภทหนึ่งเลยก็ได้

3. เรือนชาวเขา

ชาวเขามีลักษณะความเป็นอยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง แล้วแต่การดำรงชีวิต การ
 กลิกรรมภัยธรรมชาติ ถังน้ออาคารพักอาศัยจึงเป็นแบบไม่คงทนถาวร ปลูกสร้างง่าย
 รวดเร็ว รื้อถอนง่ายและรื้อเร็วตามไปควย วัสดุในการก่อสร้างก็เป็นวัสดุที่หาได้ง่าย
 ความภูมิประเทศที่จะปลูก เช่น ไม้จริงทุกชนิด ไม้ไผ่ ใบของพืชบางชนิด

ลักษณะของเรือนชาวเขา

1. เเผ่ลีสขอ ชอบสร้างบ้านเรือนอยู่บนภูเขาสูงประมาณ 5,000 ฟุต
 หรือมากกว่านั้นหมู่บ้านหนึ่งประกอบไปด้วยหลายหลังคาเรือนจำนวนไม่เท่ากัน บางหมู่บ้าน
 7 - 8 หลังคาเรือน บางหมู่บ้านมีมากถึง 120 หลังคาเรือน การปลูกเรือนของชาวเขา
 เเผ่ลีสขอมี 2 ชนิด คือปลูกอยู่กับพื้นดิน กับแบบยกพื้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความนิยม ในหมู่บ้าน
 เดียวกันอาจมีทั้งแบบอยู่กับพื้นดินและแบบยกพื้น ผาบ้านทำด้วยฟากไม้ไผ่นำมาขัดกัน
 พื้นก็เป็นฟากสับทั้งปลูกกับพื้นและยกพื้น เสาดำด้วยไม้ไผ่หรือไม้อื่นเท่าที่หาได้ หลังคา
 มุงด้วยหญ้าคาโครงหลังคาเป็นไม้ไผ่เรียงสลับกันแล้วปูหรือมุงด้วยคาจนหนาพอกันฝนได้
 ปล่อยให้ชายคาจนเกือบถึงดิน บางบ้านใช้ไม้ไผ่คว่ำอันหงายอันทำเป็นเครื่องมุง ทุกบ้านมี
 รั้วไม้ไผ่สูงเพียงเอว ภายในบ้านลีสขอจะมีเตาอยู่ในบ้านเหนือเตาไฟจะมีทั้งทำด้วยไม้ไผ่
 เพื่อวางสิ่งของต่าง ๆ เช่น ห่อเกลือ ยาเส้น พริก ฯลฯ ให้รมควันอยู่ตลอดเวลาการ
 แบ่งห้องนิยมใช้ไม้ไผ่สานกันเป็นฝาห้อง ภายในบ้านของลีสขอไม่ถูกสุขลักษณะนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้ใช้เฉพาะในชั้นเรียนการศึกษานานาชาติ ไม่ควรเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

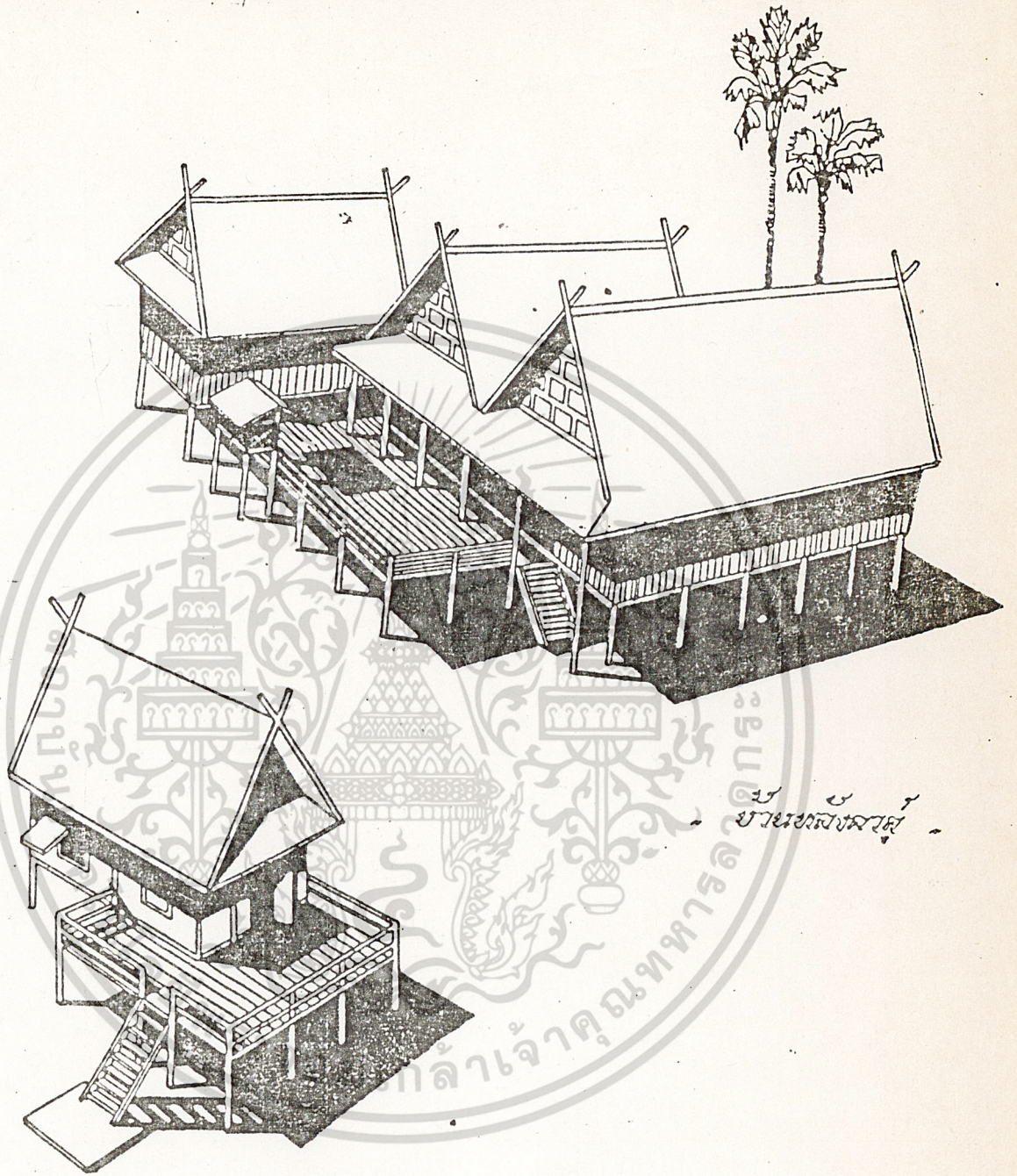
2. เผ่าอีก้อ อีก้อชอบสร้างบ้านเรือนอยู่ในระดับความสูงเฉลี่ย 3,000 - 4,000 ฟุต ลักษณะพิเศษของเผ่าอีก้อคือบ้านเรือนที่ปลูกเป็นหมู่บ้าน ต้องมีพื้นที่กว้างขวาง เพื่อเด็กใช้วิ่งเล่นและใช้ชุมนุมชาวบ้านในการทำพิธีกรรม หมู่บ้านจะอยู่ไม่ห่างจากแหล่งน้ำนัก อีก้อไม่นิยมต่อรางน้ำเข้ามาใช้ในหมู่บ้านเหมือนมูเซอและเย้า เพราะเชื่อว่าผีน้ำอาจนำเอาอันตรายมาสู่บ้านเรือนได้

การเลือกตั้งหมู่บ้าน หัวหน้าหมู่บ้าน บุคคลสำคัญ หัวหน้าพิธีกรรม ช่างตีเหล็ก และผู้อาวุโสจะหารือกันเพื่อเลือกสถานที่ หลักนิยมมีอยู่ว่า คอยของหมู่บ้านควรเป็นคอยลูกกลาง

3. เผ่าเย้า จะพบหมู่บ้านเย้าตามไหล่เขาในระดับความสูงไม่มากนัก น้อยกว่าพวกแมวและลีซอเป็นบ้านขนาดเล็กโยกย้ายหมู่บ้านบ่อย เรือนหันหน้าออกจากภูเขา ในลักษณะภูมิประเทศทำให้บ้านเรือนเย้าคั่งเป็นแนวยาวเรียงกันไปตามไหล่เขา โดยมากเรือนเย้าปลูกคร่อมหิน ใช้หินเป็นพื้นบ้าน ใช้วัสดุท้องถิ่นสำหรับปลูกบ้าน ไม้ที่ถูกฟ้าผ่าเย้าจะไม่ใช้ปลูก บ้านมีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า มุงหลังคาด้วยหญ้าคาบ้านเป็นไม้เนื้ออ่อนเผาให้เป็นแผ่นค้ำยขวางและล้มแล้วตากให้เรียบ กั้นฝาในแนวตั้ง หรือไม้ก็ใช้ไม้ไผ่ขัดตะบองหลังใช้ฟางข้าวผสมดินโคลนทำเป็นผนังก็มี ถ้ามีสมาชิกหลายคน ภายในบ้านก็จะแบ่งเป็นห้อง ๆ สำหรับหลับนอน

คานหนาของบ้านชอบสร้างยื่นออกไปเล็กน้อย หน้าแคร่สำหรับแขกที่ผ่านไปมา พักหลับนอนได้ หรือไม้ก็สำหรับเก็บเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่าง หน้าแคร่นี้จะมีกองไฟสำหรับต้มน้ำร้อนรับรองแขก กลางคืนสมาชิกชอบนั่งรอบกองไฟนี้ พูดยุ้ยและสูบบุหรี่ มีเตาไฟ 2 ที่ สำหรับหุงต้มอาหารและสำหรับต้มข้าวให้หมูควย บริเวณบ้านค่อนข้างสกปรกเพราะปล่อยให้หมูตามล่าฟงไม้ใส่คอก

เขานิยมต่อรางน้ำฝนน้ำเข้ามามีในบ้าน ซึ่งผิดกับมูเซอ แมว อีก้อ ที่ต้องเสียเวลาเดินไปตักน้ำไว้ใช้

บ้านทรงสามชั้น

บ้านทรงสามชั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

